

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 16. mart 2015. godine
Ref. br.: AGJ 782/15

PRESUDA

u

slučaju br. KO13/15

**Ocena amandmana na Ustav Republike Kosovo, predloženog od strane
pedeset i pet poslanika Skupštine Republike Kosovo, upućenog od strane
predsednika Skupštine Republike Kosovo 6. februara 2015. godine
dopisom br. 05-259/DO-179**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Enver Hasani, predsednik
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija i
Arta Rama-Hajrizi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Dana 6. februara 2015. godine, predsednik Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), shodno članovima 113.9 i 144.3 Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), uputio je ustavni amandman Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud), predložen od strane pedeset i pet (55) poslanika Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: poslanici).

Predmetna stvar

2. Predmetna stvar zahteva je preliminarne ocene Suda, da predloženi ustavni amandman ne smanjuje nijedno pravo ili slobodu garantovanu Poglavljem II Ustava u skladu sa članom 113.9 Ustava.
3. Predloženi amandman je za novi stav 8 člana 96. [Ministarstva i Predstavljanje Zajednica]. Amandman glasi: „*Nijedan od polova ne može biti predstavljen manje od 40% na položajima ministara i zamenika ministara Vlade Republike Kosovo.*”

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na članovima 113.9 i 144.3 Ustava i članovima 20. i 54. Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon).

Postupak pred Sudom

5. Dana 6. februara 2015. godine, podnosilac zahteva je uputio amandman Sudu.
6. Dana 6. februara 2015. godine, predsednik Suda je odlukom br. GJR. KO13/15, imenovao sudiju Snezhanu Botusharova za sudiju izvestioca. Istog dana, predsednik Suda je odlukom br. KSH. KO13/15 imenovao Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Altay Suroy (predsedavajući), Ivan Čukalović i Artur Rama-Hajrizi.
7. Dana 10. februara 2015. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva i tražio da dostavi potpun spisak sa imenima i potpisima poslanika. Sud je tražio od podnosioca zahteva da dostavi i kopiju obaveštenja svakom poslaniku koji je potpisao zahtev, kao i da dostave, ukoliko žele, dodatne komentare.
8. Dana 10. februara 2015. godine, kopija zahteva je dostavljena predsednici Republike Kosovo, premijeru i ombudsmanu.
9. Dana 13. februara 2015. godine podnosilac zahteva je dostavio traženi spisak, potpisan od strane sledećih poslanika: Alma Lama, Shpejtim Bulliqi, Emilija Redžepi, Veton Berisha, Teuta Sahatqija, Doruntinë Maloku, Vjosa Osmani, Lirije Kajtazi, Synavere Rysha, Besa Gaxheri, Njomza Emini, Shaip Muja, Armend Zemaj, Antoni Quni, Agim Kikaj, Fatmir Limaj, Valdete Bajrami, Shukrije Bytyqi, Haxhi Shala, Zafir Berisha, Sala Berisha Shala, Luljeta Veselaj Gotaj, Nait Hasani, Melihate Tërmkolli, Fadil Beka, Teuta Haxhiu, Fikrim Damka, Müferra Şinik, Time Kadrijaj, Puhie Demaku, Aida Dërguti, Shqipe Pantina, Besa Baftija, Mexhide Mjaku Topalli, Xhevahire Izmaaku, Nuredin Ibishi, Ganimete Musliu, Pal Lekaj, Rexhep Selimi, Bekim Haxhiu, Kujtim Pacaku, Qerim Bajrami, Danush Ademi, Enver Hoti, Mytaher Haskuka, Fisnik Ismaili, Glauk Konjufca, Berta Deliu Kodra, Blerim Grainca, Blerim Shala, Labinote Demi Murtezi, Naser Osmani, Hatim Baxhaku, Ilir Deda, Teuta Rugova.

10. Poslanici nisu podneli komentare, kao odgovor na obaveštenje Suda od 10. februara 2015. godine.
11. Dana 10. marta 2015. godine, sudija izvestilac je izneo izveštaj Veću za razmatranje. Veće za razmatranje je podržalo izveštaj i jednoglasno preporučilo Sudu, u punom sastavu, da proglasi zahtev prihvatljivim za razmatranje i da proglasi da predloženi amandman smanjuje prava i slobode garantovane Poglavljem II i III Ustava, u svom slovu i duhu, što je propisano u sudskoj praksi Suda.
12. Istog dana, Sud je razmatrao i glasao o slučaju.
13. Sudija Kadri Kryeziu nije učestvovao u postupku pred Sudom i prilikom donošenja odluke o ovom slučaju KO13/15, na osnovu odluke KK124/14 od 19. avgusta 2014. godine.

Pregled činjenica

14. Dana 29. decembra 2014. godine, poslanici su u skladu sa članom 144. [Amandmani], stav 1 Ustava predložili predsedniku Skupštine jedan ustavni amandman.
15. Dana 6. februara 2015. godine, predsednik Skupštine je uputio Sudu ustavni amandman, tražeći od Suda preliminarnu ocenu da li predloženi amandman smanjuje bilo koje pravo ili slobode garantovane Poglavljem II Ustava.

Prihvatljivost zahteva

16. Kako bi rešio zahtev podnosioca, Sud prvo treba da ispita da li je podnosilac ispunio uslove prihvatljivosti, koji su utvrđeni Ustavom i dodatno precizirani Zakonom.
17. Kao prvo, Sud treba da utvrdi da li je zahtev podnet od strane ovlašćenog lica, i kao drugo, da li ima ovlašćenja da oceni ustavni amandman, koji su predložili poslanici u skladu sa članom 113.9 Ustava.
18. Sud podseća da, shodno članu 113.9 Ustava: *“Predsednik Skupštine Kosovo mora da podnese predloženi Ustavni amandman [...]”*,
19. Sud primećuje da je predsednik Skupštine, g. Kadri Veseli, uputio predloženi amandman i stoga, zahtev je podnela ovlašćena stranka, shodno članu 113.9 Ustava.
20. Štaviše, Sud podseća da, shodno članu 113.9, mora da osigura *“[...] da predloženi amandman ne umanjuje prava i slobode garantovane poglavljem II ovog Ustava”*.
21. Shodno tome, Sud ima nadležnost da oceni da li predloženi amandman smanjuje prava ili slobode garantovane Poglavljem II Ustava.

22. Stoga, pošto je zahtev uputila ovlašćena stranka i Sud je nadležan da presudi u ovom slučaju, zahtev je prihvatljiv.

Delokrug ocene

23. Obim ocene predloženog amandmana se zasniva na Poglavlju II [Prava i Osnovne Slobode], Poglavlju III [Prava Zajednica i Njihovih Pripadnika] i slovu i duhu Ustava (vidi slučajeve: br. KO29/12 i KO48/12, podnosilac zahteva: *predsednik Skupštine Republike Kosovo*, presuda od 20. jula 2012. godine; vidi takođe slučaj: br. KO61/12, podnosilac zahteva: *predsednik Skupštine Republike Kosovo*, presuda od 31. oktobra 2012. godine).
24. Pored toga, Sud smatra da član 21. [Opšta Načela] Ustava treba čitati u vezi sa članom 7. [Vrednosti] stav 1 Ustava. Poslednje navedeni član propisuje vrednosti ustavnog poretka Republike Kosovo, koje se zasnivaju na „*načelima slobode, mira, demokratije, jednakosti, poštovanja ljudskih prava i sloboda i vladavine zakona, nediskriminacije, imovinskog prava, zaštite sredine, društvenog prava, pluralizma, podela državne vlasti i tržišne ekonomije*“.

Predloženi amandman: dodaje se novi stav 8 članu 96. Ustava

25. Amandman je predložen da bude novi stav nakon stava 7 člana 96. [Ministarstva i Predstavljanje Zajednica] Ustava, koji bi glasio:

“8. Nijedan od polova ne može biti predstavljen manje od 40% na položajima ministara i zamenika ministara Vlade Republike Kosova.”

Razlozi za predloženi amandman

26. Poslanici tvrde da do sada, žene u posleratnim vladama nisu bile predstavljene više od 10-15% na ministarskim pozicijama, iako je kvota žene/muškarci 50%/50%. Na osnovu toga, oni smatraju da „[...] To čini neophodnim uvođenje rodne kvote i u izvršnoj vlasti, kao afirmativan mehanizam za promenu teškog stanja diskriminacije.“ Prema njima, član 24. [Jednakost pred Zakonom] stav 3. Ustava opravdava afirmativne mere koje bi trebalo preduzeti prema manje predstavljenim grupama.
27. Poslanici smatraju da nametanje polne kvote u Ustavu predstavlja obavezu, koju Vlada ne može da zanemari, a koja je slična garancijama koje Ustav pruža manjinama.
28. Prema poslanicima, negativno iskustvo neprimenjivanja Zakona o ravnopravnosti polova br. 2004/2 od 19. februara 2004. godine, koji uključuje sve institucije i vodeće organe, je još jedan razlog da ova norma postane ustavna norma i da Ustav treba da bude garant ove ravnopravnosti.
29. Poslanici dalje tvrde da je predloženi amandman u skladu sa ciljevima Rezolucije br. 04-R-09 Skupštine Kosova, usvojene 20. decembra 2012. godine. Rezolucija nosi naslov: „*Prištinska načela, proizašla sa Međunarodnog samita: “Partnerstvo za promenu: o osnaživanju žena”* koji je održan u Prištini, 4-6. oktobra 2012. godine. Oni citiraju stav 4 Rezolucije, koji glasi:

“4. Podstiče institucije Republike Kosovo da preduzmu konkretne akcije i da uspostavljaju partnerstva sa relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama, kako bi se postigao cilj učešća žena u civilnoj službi do pedeset odsto do 2050. godine.”

Ocena predloženog amandmana

30. Predloženi amandman će biti razmotren od strane Suda, u skladu sa gorenavedenim delokrugom ocene.
31. Sud primećuje da predloženi amandman članu 96. Ustava sadrži dva elementa. Prvi uvodi polnu kvotu od četrdeset odsto (40%), koja je prema poslanicima jednaka proporcionalnoj zastupljenosti stanovništva. Drugi ima veze sa tim da se kvota od četrdeset odsto (40%) primenjuje samo za pozicije ministara i zamenika ministara u Vladi.
32. Sud dalje primećuje da se predloženi amandman, kao što su obrazložili poslanici, može smatrati kao kvalifikovana forma pozitivne diskriminacije ili afirmativne akcije, pri čemu se automatski i bezuslovno daje prednost ženama, bez obzira na profesionalne kvalifikacije.
33. Pored toga, priroda pozitivne diskriminacije ili afirmativne akcije generalno je privremena, sve dok se ne postigne određeni cilj u skladu sa članom 24.3 Ustava. S druge strane, svaka ustavna norma se smatra trajne prirode, kako bi se obezbedio ustavni i pravni poredak. To je u skladu sa načelom pravne sigurnosti.
34. Sud takođe primećuje da se delokrug sadašnjeg člana 96. [Ministarstva i Predstavljanje Zajednica] Ustava proširuje na nevećinske zajednice, kao što su „*zajednice Srba, Roma, Aškalija, Egipćana, Turaka, Bošnjaka, Gorana i njihovih pripadnika*“, koje očitó uključuju i ženske i muške pripadnike.
35. Dakle, predloženi amandman treba razmatrati u kontekstu prava za ove zajednice, garantovana Ustavom.
36. Kao što je napred navedeno, delokrug primene predloženog amandmana se primenjuje samo za pozicije ministara i zamenika ministara u Vladi.
37. Sud primećuje da, dok Poglavlje I [Osnovne Odredbe] Ustava definiše strukturu države Republike Kosovo i njenih vrednosti, član 3. [Jednakost Pred Zakonom], stav 2. Ustava predviđa: „*Sprovođenje javne vlasti u Republici Kosovo se zasniva na načelu jednakosti svih građana pred zakonom i poštovanju međunarodno priznatih prava i osnovnih sloboda, kao i zaštiti prava i učešća svih zajednica i njihovih pripadnika.*” Dakle, na državnim organima je da uspostave odgovarajuće mehanizme za sprovođenje garantovanih prava građana.
38. Sud takođe podseća da član 7. [Vrednosti] Ustava posebno predviđa:

“1. Ustavni red Republike Kosovo se zasniva na načelima slobode, mira, demokratije, jednakosti, poštovanja ljudskih prava i sloboda i vladavine zakona, nediskriminacije, imovinskog prava, zaštite sredine, društvenog prava, pluralizma, podele državne vlasti i tržišne ekonomije.

2. Republika Kosovo obezbeđuje jednakost polova kao osnovnu vrednost za razvoj demokratskog društva, jednake mogućnosti učešća žena i muškaraca u politički, ekonomski, društveni i kulturni život i sve ostale oblasti društvenog života.”

39. Iz gore navedenih odredbi proizilazi da su jednakost, nediskriminacija i ravnopravnost polova, *inter alia*, deo ustavnog poretka i predstavljaju temelj demokratskog društva na Kosovu. Njihova praktična primena je od ključnog značaja za unapređenje demokratije na Kosovu.
40. Kako bi potpuno ocenio predloženi amandman, Sud uzima u obzir i međunarodne instrumente predviđene članom 22. [Direktna Primena Međunarodnih Sporazuma i Instrumenata] Ustava, u vezi sa merama zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda.
41. Naime, član 22. Ustava, predviđa:

“Ljudska prava i slobode, koja su utvrđena sledećim međunarodnim sporazumima i instrumentima garantovana su ovim Ustavom, i direktno se primenjuju na teritoriji Republike Kosovo i imaju premoć, u slučaju konflikta, nad svim zakonskim odredbama i ostalim aktima javnih institucija:

(1) Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima;

(2) Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i protokoli iste;

(3) Međunarodna konvencija o građanskim i političkim pravima i protokoli iste;

[...]

(6) Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena;

[...]”

42. Navedeni međunarodni sporazumi i instrumenti, koji garantuju ljudska prava i osnovne slobode, uključujući načelo jednakosti međunarodnih instrumenata, deo su pravnog poretka Republike Kosovo.
43. Sud ponavlja da je princip jednakosti jedan od osnovnih principa ustavnog sistema Republike Kosovo i garantuje ravnopravnost polova svim građanima u svom ustavnom i pravnom poretku.
44. Postoje i druge reference u pogledu jednakosti polova u Ustavu, kao što su:

- a. Član 71. [Kvalifikacija i Polna Jednakost] stav 2. Ustava: *“Sastav Skupštine Kosova će poštovati polnu jednakost, koja je u saglasnosti sa međunarodnim načelom.”*
  - b. Član 101. [Civilna Služba] stav 1. Ustava: *“Sastav civilne službe će odražavati raznolikost stanovnika Kosova, uzimajući u obzir međunarodno priznato načelo polne jednakosti.”*
  - c. Član 104. [Imenovanje i Razrešenje Sudija] stav 2. Ustava: *“Sastav sudija odražava etničku raznolikost Kosova i međunarodno priznato načelo o polnoj jednakosti.”*
  - d. Član 108. [Sudski Savet Kosova] stav 2. Ustava: *“[...] Sudski savet Kosova obezbeđuje da su sudovi na Kosovu nezavisni, profesionalni i nepristrasni i da odražavaju multietničnost Republike Kosovo i da poštuju načelo polne jednakosti. Savet će dati prednost imenovanju za sudije pripadnicima zajednica koje nisu dovoljno zastupljene, na zakonom propisan način.”*
  - e. Član 108. [Sudski savet Kosova] stav 4. Ustava: *“Predlog o imenovanju sudija se vrši na osnovu otvorene procedure imenovanja, na osnovu zasluge kandidata, i ovaj predlog odražava načelo polne jednakosti i etničku raznolikost teritorijalne jurisdikcije relevantnog suda. Svi kandidati trebaju ispuniti zakonom određene kriterije.”*
  - f. Član 109. [Državno tužilaštvo] stav 4. Ustava: *“Državo tužilaštvo odražava etničku raznolikost Republike Kosovo i poštujuće načelo polne jednakosti.”*
  - g. Član 110. [Tužilački Savet Kosova] stav 1. Ustava: *“[...] Tužilački savet Kosova obezbeđuje nezavisnost, profesionalizam i nepristrasnost Državnog tužioca i odražava multietničnost Kosova i načelo polne jednakosti.”*
  - h. Član 110. [Tužilački Savet Kosova] stav 3. Ustava: *“Predlog o imenovanju tužioca se vrši na osnovu otvorene procedure za imenovanje, na osnovu zasluge kandidata, koja ustvari odražava načelo polne jednakosti i etničku raznolikost relevantne teritorijalne jurisdikcije.”*
  - i. Član 114. [Sastav i Mandat Ustavnog Suda] stav 1. Ustava: *“[...] Načelo polne jednakosti će se poštovati.”*
45. Gorenavedene ustavne garancije polne jednakosti su na istom nivou ustava demokratskih zemalja i međunarodnih instrumenata i preporuka.
46. U tom pogledu, Ustav Republike Bugarske u svom članu 6.2 predviđa: *“[...] Nisu dozvoljena nikakva ograničenja na prava ili privilegije na osnovu rase, narodnosti, etničke pripadnosti, pola, porekla, religije, obrazovanje, ubeđenja, političke opredeljenosti, ličnog i društvenog statusa ili imovinskog statusa.”*

47. Ustav Republike Kipar u svom članu 28.2 predviđa: *“Svako lice uživaće sva prava i slobode predviđene Ustavom, bez ikakve diskriminacije, posredne ili neposredne, protiv bilo koga po osnovu zajednice, rase, religije, jezika, pola, političkih ili drugih opredeljenja, nacionalnog ili društvenog porekla, rođenja, boje, imovine, društvene klase ili bilo kakvog drugog osnova, osim kada je, izričito, drugačije određeno ovim Ustavom.”*
48. Ustav Češke Republike uključuje koncept jednakosti i načela nediskriminacije u članu 3. [Poglavlje osnovnih prava i sloboda], koji glasi: *“Svakome je garantovano uživanje osnovnih prava i sloboda bez obzira na pol, rasu, boju kože, jezik, vere i religije, političkih ili drugih opredeljenja, nacionalnog ili društvenog porekla, pripadnost nacionalne ili etničke manjine, imovine, rođenja ili drugog statusa.”*
49. Ustav Republike Letonije u svom članu 91. Ustava delimično predviđa: *“Ljudska prava biće realizovana bez ikakve diskriminacije.”*
50. Ustav Slovačke Republike u svom članu 12. stav 2 Ustava glasi: *“Osnovna prava i slobode su garantovane svakome na teritoriji Republike Slovačke bez obzira na pol, rasu, boju kože, jezik, veru i religiju, političku opredeljenost ili druga ubeđenja, nacionalno ili etničko poreklo, imovinu, poreklo ili drugi status. Niko ne sme biti ugrožen, favorizovan ili diskriminisan po ovim osnovima.”*
51. Ustav Republike Slovenije u svom članu 14. predviđa da su svakome garantovana jednaka prava i osnovne slobode bez obzira na nacionalno poreklo, rasu, pol, jezik, religiju, političko ili druga opredeljenja, materijalni status, rođenje, obrazovanje, društveni status, invalidnost ili druge lične okolnosti.
52. Pored toga, Sud se poziva na Preporuku Rec. (2003)3 Komiteta ministara Saveta Evrope *“Ravnomerna zastupljenost muškaraca i žena u procesima javnog i političkog odlučivanja”* (usvojena 12. marta 2003. godine od strane Saveta ministara na 831. sastanku zamenika ministara). U svom Poglavlju o zakonodavnim i administrativnim merama, između ostalog, predviđa:

“Zemlje članice trebaju:

- a. *razmotriti moguće ustavne i/ili zakonodavne izmjene, uključujući pozitivne mjere djelovanja koje bi pospješile ravnomjerno učešće žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju;*
- b. *razmotriti usvajanje zakonskih reformi koje bi uvele paritet za kandidate u izborima na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i nad-nacionalnom nivou. Tamo gdje postoje proporcionalne liste treba razmotriti uvođenje „Zipper“ sistema;*
- c. *razmotriti djelovanje kroz javno financiranje političkih partija kako bi se partije na taj način podstakle na unapređivanje Jednakosti polova;*

- d. prilagoditi ili reformirati izborne sisteme kada ovi imaju negativan efekat na političku zastupljenost žena u izabranim tijelima, kako bi se unaprijedila ravnomjerna zastupljenost spolova
  - e. razmotriti usvajanje odgovarajućih zakonskih i/ili administrativnih mjera koje osiguravaju ravnomjernu zastupljenost spolova na svim funkcijama na nivou javnih odbora koje kreiraju ministar ili vlada.
  - f. osigurati ravnomjernu zastupljenost spolova na mjestima i funkcijama koje imenuje vlada ili druga javna vlast;
  - g. osigurati okvir unutar kojeg će se, prilikom izbora, regrutiranja i postavljanja na vodeće pozicije u javnom odlučivanju, povesti računa o pitanju Jednakosti polova i transparentnosti;
  - h. razmotriti poduzimanje zakonskih i/ili administrativnih mjera s ciljem podsticanja i podrške poslodavcima u nastojanju da uposlenicima koji učestvuju u političkom i javnom odlučivanju dozvole pravo na nekažnjeno odsustvo;
  - i. podstaći parlamente na svim nivoima da uspostave parlamentarne komisije ili delegacije za ženska prava i jednake mogućnosti te da provedu gender mainstreaming u svim svojim aktivnostima."
53. Na osnovu gorenavedenog, Ustav Republike Kosovo podjednako sadrži međunarodno priznate garancije za ravnopravnost polova.
54. Na osnovu toga Sud smatra da, uvođenjem kvote polne ravnopravnosti za pozicije ministara i zamenika ministara, predloženi amandman sužava primenjivost ustavnih garancija za jednakost polova. Dakle, smanjuje prava na polno balansirano učešće u javnim organima.
55. Pored toga, treba uzeti u obzir i član 96. stav 6 Ustava. Ova odredba jasno navodi da se ministri, pre svega, mogu izabrati iz redova poslanika Skupštine. Dakle, poslanici Skupštine mogu primeniti princip polne jednakosti i proporcijalne zastupljenosti tokom glasanja za ministarske pozicije. Sama Skupština čini celinu različitog polnog prisustva. Drugo, član 96. propisuje mogućnost da ministri budu izabrani od strane kvalifikovanih osoba koji nisu poslanici Skupštine, odnosno, nominacije na osnovu zasluga.
56. U tom smislu, Sud primećuje da sastav Vlade odražava političku volju Skupštine, bez obzira na to da li su ministri i zamenici ministara političke ličnosti ili kvalifikovani profesionalci.
57. Ustavno regulisanje polne kvote za pozicije ministara i zamenika ministara se može dalje, u praksi, pretvoriti u formalnu zamenu osobe istog pola koja bi mogla da smanji prava drugih osoba, bilo da je to poslanik ili kvalifikovana osoba, da postane deo Vlade.
58. Evropski sud pravde (vidi slučaj: C-409/95, *Kalanke c Freie Hanstadt Bremen* (1995), odluka od 17. oktobra 1995. godine), razmotrio je odredbu države

Bremen, na osnovu koje bi trebalo dati prednost ženama nad muškim kandidatima sa jednakim kvalifikacijama prilikom unapređenja u okviru sektora gde su žene bile nedovoljno zastupljene. Evropski sud pravde konstatovao je da odredba koja daje ženama apsolutnu prednost nad muškarcima u zapošljavanju ili unapređenju ne spada u okvir cilja jednakih mogućnosti koji je prihvaćen Direktivom 76/207 EEC. Problem je bio u tome što zakon države Bremen, za razliku od sličnih zakona Nemačke, nije ostavljao mogućnosti za izuzetke naspram specifičnih karakteristika kandidata, koji bi mogli biti relevantni za poziciju.

59. Takođe, Ustavni savet Francuske u odluci od 1982. godine odbacio je, kao neustavan, predlog za ograničenje maksimalnog procenta bilo kog pola na listi kandidata na opštinskim izborima na 75 odsto. Savet je smatrao da je kvota bila u suprotnosti sa ustavnim načelima jednakosti i univerzalnosti, koja sprečavaju bilo kakvu podelu u kategorijama biračkog tela i ljudi koji bi bili izabrani.
60. Na osnovu gorenavedenih primera, Sud, *inter alia*, primećuje da nije uobičajena praksa da postoje ustavne odredbe koje regulišu učestvovanje u javnim organima putem polnih kvota. Naprotiv, treba primeniti princip jednakih mogućnosti za žene i muškarce. Ustavna praksa ne utvrđuje kvalifikovanu formu pozitivne diskriminacije, pri čemu se prednost automatski i bezuslovno zasniva na polu, bez obzira na profesionalne zasluge.
61. U tom smislu, Sud primećuje da poslanici nisu podneli nikakve potkrepljujuće dokaze, koji pokazuju da su sadašnje ustavne mere zaštite principa polne jednakosti nedovoljne da garantuju jednakost polova i načine „ozbiljnu situaciju diskriminacije“. Zapravo, teret dokazivanja pada na poslanike, koji nisu izneli obrazložen argument i relevantni dokaz.
62. Poslanici smatraju da negativno iskustvo nesprovođenja Zakona o ravnopravnosti polova br. 2004/2 od 19. februara 2004. godine, koji uključuje sve institucije i vodeće organe, je još jedan razlog da ova norma postane ustavna odredba i da Ustav treba da bude garant ove ravnopravnosti.
63. S tim u vezi, Sud se poziva na član 4. [Oblik Vladanja i Podela Vlasti] stav 4 Ustava, koji predviđa:

“Vlada Republike Kosovo je odgovorna za sprovođenje zakona i državne politike i podleže parlamentarnoj kontroli.”
64. Na osnovu gorenavedenog, Sud primećuje da odgovornost za sprovođenje Zakona o ravnopravnosti polova br. 2004/2 pada na Vladu, koja je predmet kontrole Skupštine, ali ponavlja da je Skupština ta koja glasa i bira Vladu.
65. Pored toga, Sud primećuje da se poslanici pozivaju na član 24. stav 3 Ustava. Međutim, Sud smatra da je pozivanje na ovu ustavnu odredbu neodrživo, jer poslanici nisu opravdali da bi predložen amandman bio potreban da zaštiti i unapredi polnu jednakost u Vladi.
66. Zaključak je da Ustav pruža dovoljno zaštite polovima da budu jednako predstavljeni i učestvuju u javnom životu. Sud dalje smatra da žene jednakih

kvalifikacija sa muškarcima u kosovskom društvu treba da postignu šire učešće u javnom životu i u formiranju i funkcionisanju javnih organa. Ovo se postiže putem sprovođenja ustavnih načela, vrednosti i mehanizama.

67. Iz gorenavedenih razloga, Sud zaključuje da predloženi amandman smanjuje ustavna prava predviđena Poglavljima II i III Ustava, kao i slovom i duhom Ustava, što je propisano u sudskoj praksi Suda. Dakle, predloženi amandman nije u skladu sa Ustavom.

IZ TIH RAZLOGA

Sud, u skladu sa članovima 113.9 i 144.3 Ustava, članom 20. Zakona i pravilom 56 (a) Poslovnika, na sednici održanoj 10. marta 2015. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev prihvatljivim, koji je podnet od strane predsednika Skupštine 6. februara 2015. godine, sa predloženim ustavnim amandmanom Republike Kosovo;
- II. DA PROGLASI da predloženi amandman smanjuje ljudska prava i slobode predviđene Poglavljem II, Poglavljem III Ustava i svojim slovom i duhom, što je propisano sudskom praksom Suda;
- III. Ova presuda će biti dostavljena stranama i objavljena u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona i
- IV. Ova presuda stupa na snagu odmah

Sudija izvestilac

Snezhana Botusharova

Predsednik Ustavnog suda

Prof. dr Enver Hasani